

ВІДГУК

на дисертаційну роботу Свиноус Надії Іванівни «Управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

1. **Актуальність теми дослідження.** На сьогодні спостерігається тенденція глобалізації конкурентного середовища, що вимагає від сільськогосподарських підприємств удосконалення та коригування системи управління інвестиційною діяльністю. Окрім цього, економічні умови на фінансових ринках та макроекономічна ситуація в країні ускладнюють доступ сільськогосподарських підприємств до інвестиційних ресурсів. Із урахуванням сформованих передумов, активізація інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів агробізнесу може зумовити потужний поштовх до набуття нових та посилення існуючих конкурентних переваг, що сприятиме забезпеченню їх економічної стійкості. Очевидно, що активізація інвестиційної діяльності на сільгоспідприємствах зумовлює підвищення ефективності виробництва та його інтенсифікацію, що обґрунтовує важливість формування дієвої системи менеджменту, зокрема, стратегічного і тактичного планування, організаційного забезпечення процесу управління, а також дієвих економічних методів та інструментів.

В умовах прояву численних дестабілізуючих в економіці чинників істотної актуальності набувають питання щодо удосконалення підходів та інструментарію управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Важливе місце у реалізації поставлених завдань займає питання формування організаційних засад управління інвестиційною діяльністю, диверсифікації джерел фінансування інвестиційних проєктів, дієвих економічних важелів та методів менеджменту.

Для сільськогосподарських підприємств ефективне використання інноваційних розробок, їх трансформація у конкретні комерційні результати є однією із умов економічного зростання у нинішніх умовах пандемії Covid-19 та

глобалізаційних викликів. Економічна стійкість сільгосп підприємств значною мірою визначається розвитком інвестиційною діяльністю, яка є не лише чинником ефективності виробництва, але й важливою складовою системи продовольчого забезпечення країни.

За наявності великої кількості науково-прикладних напрацювань в означеному напрямі дослідження, питання управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств залишається недостатньо опрацьованими, що і обумовило вибір теми наукового пошуку. Отже, тема дисертаційного дослідження Свиноус Н.І., актуальна, а результати дослідження можуть бути використаними при розробці програм удосконалення практики управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Білоцерківського національного аграрного університету, а саме: ініціативної теми «Організаційно-економічне забезпечення активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств» (державний реєстраційний номер 0120U103842), у межах якої автором розроблено систему інформаційно-аналітичного забезпечення та обґрунтовано організаційні засади управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Ознайомлення з матеріалами дисертації та опублікованими працями Свиноус Надії Іванівни засвідчує, що її основні наукові положення, висновки і пропозиції є обґрунтованими і достовірними. Наукова ґрунтовність підтверджується коректним застосуванням здобувачем дослідницького методологічного інструментарію. Так, в дисертаційній роботі чітко визначається мета дослідження, яка передбачає обґрунтування теоретичних положень і методичних підходів щодо управління ефективністю інвестицій у придбання і модернізацію майнових об'єктів агробізнесу. Об'єкт дослідження вірно встановлюється як система управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств, процеси, явища, які

зумовлюють її розвиток. Предметом дослідження дійсно виступає сукупність управлінських та організаційно-економічних відносин, які виникають у процесі здійснення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Загалом поставлена мета дослідження досягнута та відповідає заявленим предмету, об'єкту, завданням.

Наукові положення, розроблені методичні підходи, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, є достатньо обґрунтованими. Виконане дослідження має в основі глибокий та багатосторонній аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, аналітичних та статистичних матеріалів національних та міжнародних агенцій. Наукові здобутки автора апробовані на науково-практичних конференціях різних рівнів. У процесі вирішення поставлених завдань здобувачем в роботі використано низку сучасних методів наукового пізнання. Розв'язання кожного поставленого завдання має науковий результат різного ступеня новизни.

В дисертації різнопланово досліджено теоретичні та методологічні засади управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств, здійснено огляд тенденцій інвестування та оцінку методів управління ефективністю інвестицій, запропоновано напрями удосконалення управління інвестиційними процесами.

4. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження. Наукова новизна результатів дослідження Свиноус Н.І. характеризується наступними елементами:

досить обґрунтованими є пропозиції щодо створення кредитних кооперативів із подальшим інвестуванням залучених фінансових ресурсів в розвиток меліорації сільськогосподарських та створення сільськогосподарських виробничих кооперативів водокористувачів – для малих та середніх сільськогосподарських підприємств та розробка програм комплексного страхування, що сприятиме мінімізації та нейтралізації ризиків та підвищенні ефективності діяльності основних категорій господарств корпоративного сектору аграрної економіки;

практичну корисність мають пропозиції щодо удосконалення алгоритму оцінки ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, яка включає блоки індивідуальних фінансово-економічних показників (інвестованих капіталовкладень, нарахованої амортизації, фондівіддачі, продуктивності праці) та агрегованих показників (співвідношення доданої вартості до суми капітальних інвестицій, окупності капіталовкладень, рівень рентабельності, що дозволяє системно оцінити інвестиційні, виробничі процеси на рівні господарюючих суб'єктів, а також визначити можливості та перспективи їх розвитку;

позитивної оцінки заслуговує систематизація особливостей здійснення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, а саме: основним джерелом фінансування є власні ресурси; скорочення обсягів залучення кредитних коштів та збільшення інвествкладень за рахунок коштів місцевих бюджетів та коштів держпідтримки; пріоритетом вкладень є матеріально-технічні засоби; вищі можливості щодо диверсифікації джерел та об'єктів інвестування у «великих підприємств»; недостатні вкладення у підвищення родючості ґрунтів, урахування яких дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо активізації інвестиційних процесів на макро- та мікрорівнях;

заслуговує на увагу запропонована здобувачкою дефініція поняття «інвестиційна діяльність», яке на відміну від існуючих містить, систему принципів здійснення інвестування, цільову орієнтацію, джерела формування інвестиційних ресурсів та результати, що дозволяє раціонально обґрунтовувати важелів державного регулювання щодо її сприяння у напрямі забезпечення розширеного відтворення у сільгосппідприємства та сталого розвитку сільських територій.

5. Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці прикладних рекомендацій з управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств щодо формування економічних елементів активізації процесів інвестування, удосконалення елементів організаційного

забезпечення менеджменту на підприємстві. Пропозиції, зроблені в дисертації були успішно апробовані сільськогосподарськими підприємствами та державними органами управління.

6. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях зарахованих за темою дисертації

Дисертаційна робота є результатом особистого наукового пошуку здобувачки. Наукові ідеї, запропоновані рекомендації і обґрунтовані висновки здобуті автором особисто. Із опублікованих у співавторстві наукових праць, використано лише ті положення, що виникли в результаті власних авторських розробок.

7. Структура, стиль та мова дисертаційної роботи

Дисертація має традиційну структуру, складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності.

За своїм обсягом, структурою, повнотою викладення результатів дослідження та оформленням дисертація відповідає вимогам чинного Наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 зі змінами від 31.05.2019 р.

8. Дотримання академічної доброчесності

У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень та інформаційні джерела.

9. Відповідність дисертації спеціальності і вимогам, що висуваються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Свиноус Надії Іванівни за змістом, сформульованою метою, завданнями, висновками та науковою новизною відповідає спеціальності 073 – Менеджмент. Дисертація подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконана здобувачем особисто, містить наукові положення, нові науково - обґрунтовані

теоретичні та методичні результати, які мають істотне значення для галузі знань 07 - Управління та адміністрування. Відповідає вимогам встановленим п.п. 9,10,11,12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 р.

10. Дискусійні питання та основні зауваження

1. Потребують додаткової аргументації пропозиції автора в щодо поглиблення понятійного апарату шляхом уточнення складових організаційно-економічного забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, які розглядаються як сукупність методів та важелів управління, вплив яких на об'єкт управління – інвестиційну діяльність підприємства сприяє досягненню гармонізації економічних інтересів її учасників, забезпеченню росту капіталізації та якісному удосконаленню виробничого потенціалу підприємства.

2. У розробленому алгоритмі оцінки ефективності інвестиційної діяльності у відтворенні складових ресурсного забезпечення, які базуються на комплексній системі індикаторів, що характеризують ефективність інвестицій та виробничої діяльності, інвестиційної привабливості, соціальної, бюджетної та екологічної ефективності, а також ефективності інвестиційних проектів (NPV, PP, DPP, PI, IRR, ARR), акцент зроблено на факторах економічної ефективності, однак варто було б окремо виділити фактори ризику та екологічні обмежувачі, бо вони суттєво впливають на дохідність проекту, а отже і на його ефективність.

3. Автор в другому розділі свідомо наголошує на низькій інвестиційній активності сільськогосподарських підприємств в природоохоронній сфері. В зв'язку з цим дисертанту необхідно було б приділити більшої уваги на розробці заходів щодо стимулювання залучення інвестицій в будівництво природоохоронних об'єктів господарств корпоративного сектору аграрної економіки.

4. Дисертант в другому розділі, використовуючи дані Державної служби статистики України наголошує на незначні обсяги інвестиційних ресурсів, які спрямовуються на відновлення родючості сільськогосподарських угідь. В зв'язку з цим дисертанту необхідно було б більш детально звернути увагу на розробці заходів на державному та регіональному рівні що стимулювання сільськогосподарських підприємств до вкладання коштів у відновлення родючості земель сільськогосподарського призначення.

5. Автор справедливо наголошує на незначних іноземних інвестиціях, які спрямовуються і розвиток сільського господарства України (с.41-43), при цьому розкриваючи першопричини подібного становища. Необхідно наголосити, що нині спостерігається в країнах ЄС перевищення пропозиції кредитних ресурсів над їх попитом, що спричиняє суттєве зниження відсоткової ставки по довгостроковим кредитам до мінімального значення (0,5-1 % в євро). В зв'язку з цим дисертанту необхідно було б більш детально привернути увагу на розробці заходів щодо залучення дешевих іноземних кредитів в розвиток аграрного сектору України.

Висловлені зауваження та зазначені спірні положення можуть слугувати підґрунтям для наукової дискусії під час захисту дисертації та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи в цілому.

11. Загальний висновок

Дисертаційну роботу Свиноус Н.І. «Управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» слід визнати завершеним науковим дослідженням, кваліфікаційною науковою працею, результати якої дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання: поглиблення теоретичних положень й удосконалення методичного забезпечення щодо управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Дисертація за змістом відповідає спеціальності 073 – Менеджмент. Поставлена мета дисертаційної роботи в повній мірі досягнута, результати дослідження мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Дисертація відповідає вимогам, визначеним в п.п. 9, 10, 11, 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 р., а її автор – Свиноус Надія Іванівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри підприємництва,
корпоративної та просторової економіки
Донецького національного університету
імені Василя Стуса

С.В. Козловський

